

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. III. De Secundarum Nuptiarum Pœnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

4) No personis, non nuptijs propriè impendatur, licet nuptiæ irritæ fuerint, Benedictio tamen suum valorem, & effectum sortita est.

Queritur 7. quam pœnam incurrat Sacerdos, Benedictionem secundis nuptijs impertiens in casu non permisso? Aliqui putant eum incurrare Suspensionem ab officio, & Beneficio, ferendæ quidem Sententiæ, sed postquam lata hæc est, reservatam ob c. Capellanum 1. b. tit. Sed quia hæc pœna nimium gravis est, & delicti qualitatem videtur excedere, hinc alij cum Joann. Andr. *ibid.* n. 1. v. *suspensum*, Alex. de Nevo n. 6. Angel. v. *Nuptiæ fin.* Diaz *pract.* c. 74. n. 2. Menoch. *de arbitr.* c. 417. n. 8. Sanch. l. 7. de *Matr.*

§. III.

De Secundarum Nuptiarum Pœnis.

S U M M A R I U M.

46. &c. Pœnæ binubentibus Jure Imperiali aliquæ statuta sunt in favorem Liberatorum primi Matrimonij.

51. &c. Aliæ in odium præmaturi, & inconsulti transitus ad secunda Vota.

57. &c. Primi generis pœnæ etiamnum vigent.

60. &c. Secundi generis per Jus Canonicum sublatae sunt.

46) Queritur 1. quanam pœnæ binubentibus Imperiali Jure statuta sint? R. Hæc duplicis generis sunt; nam quædam Liberatorum, ex priori Matrimonio susceptorum, favorem duntaxat, & utilitatem spectant, conf. cessant, nullis existentibus Liberis, vel his ante parentem binubum mortuis l. *feminae* 3. §. *illud* 1. C. b. tit. aliæ odium, & punitionem præmaturi, & inconsulti transitus ad Vota secunda respiciunt.

Primi generis quinque omnino sunt. Et 1. quidem uxor (idem dicendum de marito ob rationis paritatem, & textum expressum l. *generaliter* 5. pr. & §. in *bis* 1. ff. b. tit.) amittit dominium omnium eorum, quæ mortui mariti liberalitate, aut ultimæ Voluntatis dispositione accepit, eorumque solummodo Usufructum retinet, proprietate Liberis, ex priore Matrimonio procreatis, servatâ l. *feminae* 3. & l. *hac editali* 6. §. *his illud* 1. C. b. tit. Bartol. in l. *feminae* cit. pr. n. 2. Ancharan. in c. *fin.* b. tit. n. 8. Covar. p. 2. de *Sponsal.* c. 3. §. 9. n. 7. Sanch. l. 7. de *Matr.* D. 88. n. 2. Gutier. de *Matr.* c. 108. n. 23. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n. 10. concl. 2. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 3. n. 1. Gonzal. in c. *fin.* b. tit. n. 5. Engl. *hic* §. *secundi generis*, Pirhing n. 9. König n. 8. Wiestner n. 32. Reiffenstuel n. 36. Magnif. P. Schmier p. 2. de *Matr.* c. 4. n. 153.

47) 2. Eadem mulier ex bonis suis secundo conjugii five inter vivos, five ultima voluntate relinquere plus non potest, quàm uni ex liberis prioris Matrimonij, & si hi non æquis portionibus instituti sint, quàm illi, cui minimum, modò legitimam illi reliquerit l. *hac editali* cit. pr. & l. *cum apertissime* 10. pr. c. b. tit. idque

D. 82. n. 30. Canif. in c. 1. cit. n. 2. Engl. *tit. de clandest.* *Despons.* n. 8. Pirhing *hic* n. 16. Schambog n. 10. Wiestner n. 30. Reiffenstuel n. 34. textum c. *cit.* solum intelligunt de Benedicente secundas nuptias, primis adhuc constantibus, vel existente dubio de morte prioris conjugis, cujusmodi benedicens etiam vi Trid. *sess.* 24. c. 1. de *reform. Matr.* suspensus est. Alij cum Abb. in c. *cit.* n. 5. respondent, esto, intelligeretur de Benedictione secundi Matrimonij legitime contracti, Pontificem eam pœnam statuisset factò illi speciali, nec constitutum ibi Jus esse, ut ea pœna sit ordinaria hujus delicti.

66. Habent tamen & ipse locum in Vidua fornicante.

67. &c. Non tamen ante Sententiam Judicis.

70. 71. Extenduntur etiam ad viduum fornicantem.

72. Licet, & validè à conjugè relinquatur Legatum conjugii, sub conditione, si non amplius nubat.

ideo, ne infano novi conjugis amore capta, pierasque facultates in eum effundat. Gloss. in l. *hac editali* cit. v. *dividi*. Alex. de Nevo in c. *fin.* cit. n. 8. Sanch. n. 3. Gutier. n. 24. Laym. *concl.* 2. Palao n. 2. Gonzal. n. 5. Honor. n. 5. Wiestner n. 33. Reiffenstuel n. 38. Magnif. P. Schmier n. 157. cum ceteris *suprà*. *Adidit*, modò legitimam illi reliquerit; nam filio, cui minus legitimam relictum est, cum possit agere ad supplementum Legitimæ, videtur relictæ Legitima, & per consequens conjux secundi Matrimonij debet habere, quantum valet Legitima filii, five filius egerit ad supplementum Legitimæ, five non; quia suppleto à Lege fit ipso Jure. Honor. n. 7. qui *ibidem* notat, non prohiberi conjugem, ad secundas nuptias transeuntem, plus relinquere filijs natis ex secundo Matrimonio, quàm filijs primi, dummodo hos non fraudet legitimam.

3. Amittit Liberatorum tutelam l. *matres* 2. & *Auth.* *Sacramentum* C. *quand. mul. tutel. offic.* & curatelam arg. l. *quodsi nolit* 31. §. *quod in Procuratore* 14. ff. de *Adil. edit.* ita quidem, ut etiam novo marito mortuo, non recuperetur. Salycet. in *Auth.* cit. n. 5. Tiraquell. *de cessant caus. limit.* 12. à n. 8. Sanch. D. 88. cit. à n. 4. Perez in C. *quand. mul. tutel. offic.* n. 3. Gutier. n. 25. Laym. *concl.* 2. Palao n. 2. Gonzal. n. 5. Honor. n. 8. Wiestner n. 34. Reiffenstuel n. 39. Schmier n. 160. cum *cit.* Imò si Judice adito, tutorem filijs dari non petierit, & susceptæ tutelæ rationem reddiderit, soluto debito omni, incidit in pœnas omnes, impositas à Jure mulieribus, nubentibus intra annum luctus. *Auth.* *eisdem* C. b. tit. & *Novell.* 22. c. 40. §. *ideoque*, Salycet. in *Auth.* cit. *fin.* Sanch.

Sanch. n. 13. Gutier. n. 26. Palao n. 9. Pirhing n. 9. Wiestner n. 24. Porro quod dictum est de officio tutelæ, & curatelæ, nonnulli apud Sanch. l. cit. n. 14. extendunt ad executionem Testamenti, putantque, si mulier relicta sit à viro Executrix Testamenti, & ad secundas nuptias transeat, eam id munus amittere, quod officium tutelæ, & executionis testamenti æquiparentur. Sed melius cum eodem Sanchez negatur; neque enim semper valet argumentum à tutela ad Testamenti executionem, maximè in his poenalibus, & ubi ratio diversa militat: patet ex l. cum pater 77. §. hereditatem 4. ff. de Legat. 2. junctâ, l. si arrogati 14. ff. de Tutel. ubi Tutela finitur deportatione, non tamen officium executionis, vel electionis. Sanch. l. cit. Illud omnino certum, quod patrem binubentem poena hæc amissionis tutelæ, vel curatelæ Liberorum non stringat, ut alijs cit. advertit Sanch. l. cit. n. 12. Palao n. 8. Reiffenstuel n. 39. Magnif. P. Schmier n. 161. Imò existente patre, non datur Liberis Tutor, nisi eosdem emancipet l. si infanti 18. C. de Jur. deliber. manetque pater legitimus administrator, gaudens Usufructu bonorum maternorum, proprietate illorum servata filijs l. generaliter 5. §. negotia C. b. tit. & l. fin. C. de bon. matern. ibi, Patres igitur usufructum maternarum rerum, etiam si ad secundas migraverint nuptias, sine dubio habere debebunt.

49 4. Pupilli, post secundas nuptias, à matre, licet alijs eidem Liberorum educatio quam maximè comperat, separandi, & apud aliam personam educandi sunt l. educatio 1. C. ubi pupill. educar. deb. & Novell. 22. c. 38. nisi Statuto, aut moribus loci aliud inductum sit, Perez in C. Rubr. cit. n. 5. Sanch. n. 16. Gutier. n. 27. Laym. concl. 2. Palao n. 12. Brunnem. in l. 1. cit. n. 7. Pirhing n. 9. Wiestner n. 35. Reiffenstuel n. 40. Dubium est, an mater secundò nubens absolutè privetur jure educationis liberorum, an verò solum ex præsumptione Juris, habentis eam pro suspecta? Sanch. n. 17. affirmat hoc secundum arg. l. educatio cit. ibi, Quando autem inter eam, & cognatos, & tutores super hoc orta fuerit dubitatio, adius Præses Provincia, inspecta personarum qualitate, & conjunctione, pendet, ubi puer educari debeat: Putat igitur Sanchez, si ex conjecturis mater, & vitricus ab omni suspitione immunes videantur, Liberos apud matrem, si velit, educandos esse relinquendos. Glossa tamen in Novell. 117. c. 7. §. non venerit, Anchar. conf. 316. Menoch. de arbitr. c. 168. n. 10. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 3. n. 14. Reiffenstuel hic n. 42. non minùs probabiliter contendunt, Matrem secundò nubentem inspecto jure, absolutè privatam esse jure educandi liberis, ita, ut quamvis ab ipsa, & Vitrico absit omnis suspicio, alibi tamen educandi collocari Liberi valeant per Jura allegata. Ad textum l. educatio cit. respondent, eum intelligendum de casu, quo mater

vidua permanet, ita, ut si ipsa existente vidua, inter eam, & tutores, aut consanguineos lis moveatur, ubinam educari debeant Liberi, Judex, inspectis circumstantijs, pronuntiare debeat; potest enim bene contingere, ut mater, etiam vidua manens, privetur jure educandi Liberos arg. l. educatio cit. junct. Gloss. V. conditione, & l. si disceptetur 5. ff. ubi pupill. Hæc poena iterum non tangit Patrem binubentem; quia nullo jure caveatur, eum educatione proles privandum. Sanch. n. 20.

5. Quamvis Vidua, dum in eo statu permanet, gaudeat privilegijs honoris mariti, eò, quod censetur sub precedenti Matrimonio esse l. fin. C. de bon. matern. at si ad secundas nuptias transeat, & viro inferioris dignitatis nubat, privilegia honoris, & immunitatis prioris mariti perdit l. mulieres 13. C. de Dignit. & Novell. 22. c. 36. quia jam cessat ratio concessionis, cum imposterum non amplius sub priori, sed sub superinducto conjugio censetur l. filij 22. §. vidua 1. ff. ad municipal. Tiraquell. de Nobilit. c. 18. n. 9. Sanch. D. 88. cit. n. 31. Palao §. 3. n. 24. Gonzal. in c. fin. b. tit. n. 5. Wiestner hic n. 36. Reiffenstuel ibid. n. 43.

Secundæ generis poenæ, quæ lata sunt in Viduam nubentem intra annum luctus, sunt itidem quinque.

1. Enim tam ipsa, quam vir eam ducens contrahunt infamiam l. pratoris 1. l. liberorum 11. ff. de his, qui notant infam. l. Decreto 15. C. ex quib. caus. inf. m. irrogat. & quidem ipso jure l. si qua mulier 1. C. b. tit. & Novell. 22. c. 22. Perez in C. b. tit. n. 3. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n. 10. concl. 1. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 2. n. 2. Gonzal. in c. fin. cit. n. 5. Pirhing hic n. 7. König n. 7. Wiestner n. 36. Reiffenstuel n. 35. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 4. n. 144. Idque statutum est, ut evitetur turbatio sanguinis per secundum Matrimonium, & incertitudo proles; fortè enim illa mulier ex priore marito concepit: quæ ratio cum cesset in marito, ideo nulla infamia in eum statuta est, quocumque tempore post mortem prioris conjugis ad alias nuptias transeat. Canif. in c. 4. b. tit. n. 1. Pirhing hic n. 7. Schambog. ibid. n. 3.

2. Plus tertia parte bonorum titulo Dotis, vel per ultimam Voluntatem in matrum transferre nequit; reliquæ enim Liberis, ex priore Matrimonio susceptis, vel his non existentibus, hæredibus legitimis, five ab intestato venientibus addicentur, ut adeo hoc casu partim testata, partim intestata decedat. l. si qua cit & ibi Bartol. n. 1. Bald. n. 10. Sanch. n. 4. Laym. concl. 1. Palao n. 3. Gonzal. n. 5. Pirhing n. 7. König n. 7. Reiffenstuel n. 35. Wiestner n. 39. Magnif. P. Schmier n. 142. Quod ad Donationem inter vivos extendit cum alijs Sanch. l. cit. quia ea Donatio, ut Tit. prec. n. 2. dictum est, utpote inter conjuges facta, infirma est, nec convalescit, nisi per mor-

mortem confirmetur; tunc autem, quando per mortem confirmatur, jam habet vim relicti in Testamento, vel per aliam ultimam Voluntatem; cons. urget dispositio *l. si qua cit.*

53 3. Incapax redditur cujuscunque hæreditatis, legati, fideicommissi, & donationis mortis causâ ab alio, quàm viro assequendæ, ut proinde quidquid ei fuerit relictum, id vel hæredibus scriptis, vel cohæredibus, ab intestato venientibus, sit applicandum *l. si qua mulier cit. Novell. 22. c. 22. Gloss. in l. cit. v. relictoem*, Sanch. *n. 7. Laym. l. cit. Palao n. 4. Gonzal. n. 5. Pirhing n. 7. König n. 7. Wiestner n. 40. Reiffenst. n. 35. Schmier n. 146. Ex quo sequitur*, attempta hac Legum dispositione (nam *infra n. 62.* dicam, poenas istas per Jus Canonicum fuisse correctas) Viduam hujusmodi intra annum luctûs nubentem, tenei in conscientia, sic accepta in ultima voluntate restituere alijs hæredibus, sicut restituere tenetur quicumque alius, qui incapax est accipiendi aliquid per ultimam Voluntatem.

54 4. Amittit omnia, quæ à priori viro titulo hæreditatis, Legati, fideicommissi, donationis mortis causâ, vel propter nuptias relicta sibi sunt *l. si qua mulier cit. §. bis etiam, & l. seq. c. b. tit.* quæ proin viri illius consanguineis, primo, & secundo gradu conjunctis, secundum modum succedendi ab intestato addicuntur, hisque deficientibus,isco cedunt *§. cit. Gloss. ibid. v. supreme*, Sanch. *n. 10. Palao n. 5. Gonzal. n. 5. Pirhing n. 7. König n. 7. Reiffenstuel n. 35. Schmier n. 147. Ex quo sequitur*, quoad poenam istam, discrimen inter Viduam nubentem intra, & inter eam, quæ nubit post annum luctûs; nam nubens intra annum luctûs absolute perdit sic relicta etiam quoad usufructum, quem in relicto sibi à viro retinet nubens post annum luctûs. Sanch. *l. cit.*

55 5. Eadem ab intestato non succedit consanguineis suis ultra tertium gradum *l. si qua mulier cit. §. eadem*: ac proinde nec filio fratris; quia jam egreditur tertium gradum, & est in quarto secundum Juris Civilis computationem, quam in his civilibus, & in successioneibus observandam dixi *libr. 3. Tit. 25. n. 5. & hoc Libr. Tit. 14. n. 19. Sanch. n. 19. Laym. l. cit. Palao n. 6. Gonzal. n. 5. Pirhing n. 7. König n. 7. Wiest. n. 42. Reiffenstuel n. 35. Schmier n. 147.*

56 Porro poenæ istæ nullo modo extendendæ sunt ad virum binubentem intra annum luctûs, prout patet ex *l. si qua mulier 4. C. ad S. C. Tertull. & Novell. 22. c. 22.* qui textus expressè de uxore loquuntur. Neque obstat, quod aliàs dispositum de uno correlativorum etiam dispositum censeatur de alio; nam subintelligi debet, quando est eadem in utroque ratio: quæ tamen non est in præsentibus, cum feminis competat viros lugere, ac proinde à nuptijs abstinere; secus verò viris, qui lugere uxores non compelluntur *l. R. P. Schmalzgrueber L. IV.*

uxores 9. ff. de his, qui notant. infam. Palao n. 9. Schmier n. 149.

Quæritur 2. an poenæ hætenus relaxentur etiamnum vigeant, vel per Jus Canonicum, quod secundas nuptias approbavit, iisdem sit derogatum? Satis convenit inter DD. plerosque, non esse sublatis poenas primi generis, quæ in favorem filiorum primi Matrimonij statutz, & à *n. 46.* recensitæ sunt. Ita enim expressè Innoc. in *c. fin. b. tit. n. un.* Joan. Andr. *n. 5. Host. n. 3. Anchar. n. 96. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 9. n. 5. Sarmient. l. 1. select. c. 4. n. 4. Sanch. l. 7. de Matr. D. 88. n. 39. Guier. de Matr. c. 108. à n. 21. Gaill. l. 2. observ. 98. n. 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n. 10. concl. 2. Palao tr. 28. D. 4. p. 13 §. 3. n. 31. Canif. in *c. fin. cit. n. 3. Barbol. ibid. n. 3. Gonzal. n. 9. Oliva for. Eccl. p. 1. q. 43. n. 22. Haun. tom. 1. de J. & J. tr. 4. n. 504. Engl. hic §. secundi generis, Pinning ibid. n. 10. Zoesl. n. 2. Honor. n. 5. König n. 2. fin. Wiestner n. 37. Reiffenstuel n. 48. & alij passim contra Abb. in *c. 10. de Const. n. 15. Felin. ibid. n. 56. &c.***

Ratio est, quia Legibus, poenas has inducentibus, nullo textu Canonico est derogatum, nec derogandum suadet ulla rationabilis causa, cum ratione nitantur justissima, dum Liberis primi Matrimonij consulunt, quos parentes binubi plerumque negligere solent, omnemque suum amorem, & substantiam conjugibus superinductis addicere.

Neque obstat, quod conjugia secunda judicio Ecclesiæ sint permiffa, & sic illa contrahentes poenam non mereantur; quia Leges istæ proprie poenales non sunt, sed potius dispositiones Juri, & æquitati naturali maxime consentaneæ, providentes indemnitati Liberorum, quibus iteratæ parentum nuptiæ damnosæ, & infaustæ esse consueverunt, cum experientia testetur, quod parentes, post transitum ad secundas nuptias, allecti amore posterioris conjugij, odio persequantur sæpe liberos prioris Matrimonij, hósque spoliunt, ut conjugem posteriorem ditent.

Et licet uxor binuba per has Leges multis privetur favoribus, ij tamen solum attingunt lucrum, ex mariti facultatibus proveniens, & ea conditione uxori delatum, si ad secunda Vota non transeat.

Major difficultas est de Poenis secundi generis; nam quamvis infamiæ poenam Jure Canonico sublata facile omnes concedant ob clarum textum *c. super illa 4. & c. fin. b. tit.* reliquas tamen hodie dum integras persistere, contendunt Cynus in *l. 1. fin. C. b. tit.* Bald. *ibid. n. 7. Scipio Gentilis de Secund. nupt. c. 18. Mancin. l. 2. Genial. c. 140. Oliva for. Eccl. p. 1. q. 42. n. 10. & 33. Barbol. in addit. ad c. fin. cit. n. 5.*

Moventur 1. quia dictæ Leges, & ceteræ proditæ ijs poenæ omnes consentaneæ sunt Decretis Conciliorum Neocæsarensis & cetera.

Rrr

de

de his 8. caus. 31. q. 1. & Leodiensis can. 1. iu-
bentium imponi poenitentiam iteratò nubenti-
bus. 2. Eadem poenae consonae sunt ratio-
ni naturali, honestati publicae, & consilio
Apostolico; rationi quidem; quia tendunt
ad impediendam turbationem, & confusio-
nem sanguinis, patrisque incertitudinem: ho-
nestati; quia festinate nuptiae mulierem ar-
guunt de incontinentia, & de oblivione, ir-
reverentia, & ingratitude erga priorem ma-
ritum: Consilio Apostoli denique; quia hic vi-
ditatem apertè suadet, cum 1. Corinth. 7.
v. 40. de Vidua, Beatior, inquit, est, si sic
(in viduitate) permanferit secundum consilium
meum: ad quod consilium amplectendum Jus
Civile his poenis inducit proponendo spem
Iucrorum in primum continentiae. 3. Quia
Constitutiones c. super illa, & c. fin. cit. sunt
correctoriae Juris Civilis. Igitur extendi, etiam
ob identitatem rationis, ad non expressa non
debent: extenderentur autem, si non solum
infamia, sed etiam caeterae poenae binubenti-
bus per Juris Canonici dispositionem remissae
essent; nam in textibus cit. solum infamiae,
non verò caeterarum poenarum, per Leges
Civiles lazarum, mentio fit.

62 Sed his non obstantibus, dicendum,
cum infamia caeteras etiam poenas c. super illa,
& c. fin. cit. sublatas esse. Ita Gloss. in l. 1.
V. honorarias C. h. tit. Innoc. in c. fin. cit. n. 11.
Joan. Andr. ibid. n. 5. Abb. n. 3. Ancharan.
n. 9. Brunel. de sponsal. concl. 19. n. 6. Co-
var. p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 9. n. 5. Clar. V.
Stiprum n. 6. Sanch. l. 7. de Matr. D. 87. n.
23. Guier. de Matr. c. 108. n. 2. Gail. l. 2.
c. 98. n. 8. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n.
10. concl. 1. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 2.
n. 10. Canif. in c. fin. cit. n. 2. v. quod igitur.
Barbof. ibid. n. 2. Gonzal. n. 9. Wagnareck in
Exeges. Valens. hic n. 2. Zoel. n. 2. Honor.
n. 4. Engly. sunt verò, Pirhing n. 8. König n.
7. 8. porro, Wiestner n. 45. Reffentuel n.
45. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 4. n.
450. & alij apud istos magno numero.

63 Suadetur 1. quia ratio principalis di-
spositionis c. cit. fuit, quia cum secundae
Nuptiae propter Apostoli permissionem, &
Ecclesiae approbationem vacent culpae, &
Matrimonia debeant esse libera, cessare debet
etiam poena infamiae, quae istorum libertas
impediretur. Atqui haec ratio non tantum
probat de infamia, sed etiam de alijs poenis,
Ergo etiam istae dispositione c. cit. compre-
hensae, & sublatae censeri debent. 2. Quia
transitus ad secundas nuptias mulieribus vi-
duis saepe utilis est ad vitanda gravia peccata,
& pericula animarum suarum. Igitur merito
Ecclesia per c. cit. sustulit impedimenta ejus-
dem, ut ita fieret expeditior. Atqui tale im-
pedimentum non tantum est infamia, sed
etiam aliae poenae. Ergo & ipsae sublatae cen-
seri debent. 3. Quia in Materia Matrimo-
nij, ut quae post elevationem ejusdem ad
dignitatem Sacramenti Spiritualis est, Eccle-

sia potius, quam Imperialium Constitutio-
num dispositio est attendenda, per textum, &
Gloss. c. fin. ibi, in his praesertim &c. igitur cum
hoc Jure Ecclesiae licitae sint secundae nup-
tiae etiam intra annum luctus, cessare cum
infamia debent etiam poenae reliquae, illa-
rum odio à Legibus constitutae.

Procedit autem hoc non tantum quo-
64 ad forum Ecclesiasticum, ut vult Cynus in
l. 1. q. ult. C. h. tit. sed etiam quoad Sa-
culare; nam in utroque foro poenae istae sub-
latae sunt, ut rectè Gloss. in c. fin. cit. V. Le-
galis, Joan. Andr. ibid. n. 5. Alex. de Nevo
n. 12. Sued. de aliment. tit. 7. q. 22. n. 15.
Sanch. D. 87. n. 27. Gutier. c. 108. n. 8. Pa-
lao §. 2. n. 11. & alij apud istos, Constat
1. ex c. fin. cit. ibi, Non debet legalis in-
famae sustinere iacturam. Ergo vidua illa nec
quoad forum Civile erit infamis; nam alias
non esset sine iactura. 2. In eodem
c. fin. dicitur, quod in his praesertim Saeculares
Leges non dedignentur sacros Canones imitari.
Atqui non imitentur, si uxor binubain fo-
ro Civili esset infamis. 3. c. cit. voluit
Pontifex esse liberam facultatem contrahen-
di secundas nuptias etiam intra annum lu-
ctus. Atqui si poenae Legales observandae es-
sent in foro saeculari, non daretur omnimoda
libertas; nam à contrahendo Matrimonio se-
cundo vidua merito abstereretur metu Le-
galis infamiae, & poenarum caeterarum.

Argumenta opposita non difficilem 65
solutionem habent. Ad 1. allegata
Concilia poenitentiam decernunt binubenti-
bus, non quod secundae nuptiae licitae sint,
sed quod iudicium, & justam suspicionem
praebent nimiae intemperantiae, concupi-
scentiae, & aliorum non levium peccato-
rum antecedentium, ut in can. de his cit.
notat Barbof. n. 4. Gonzal. in c. fin. cit. n.
43. Wiest. hic n. 45. Ad 2. Etò,
quod Leges Civiles ex fine suo honestae
sint, quia tamen sunt impeditivae Matrimonij
per se liciti, & sic non raro occasione for-
nicationis mulieribus praebent, merito illas
Ecclesia sustulit. Ad 3. Imprimis multorum
doctrina est, Lege correctoria comprehen-
di casus etiam specificè non expressos,
quando ratio expressa in Lege etiam pro istis
causat. Deinde cit. Dispositionibus satis
comprehenduntur poenae reliquae, dum ipsam
libera facultas ad Vota secundae transeundi
conceditur, & jam antè concessa poenarum,
quibus ea libertas restringebatur, remotione
confirmatur.

Quaeritur 3. utrum poenae, conjugii 66
transcunti ad secundas nuptias statuae, lo-
cum habeant in Vidua fornicante? Satis liquet,
de Jure Civili has poenas incurere, illas
quidem, quae in odium secundarum nuptia-
rum, intra annum luctus initarum, statuae
sunt, si fornicetur intra tempus luctus, ce-
teras verò, quae inductae sunt favore tiorum, si
post

De Secundis Nuptijs.

post illud tempus fornicetur, propter textum expressum *Novell. 39. c. 2. §. 1. non enim, ut ibi subditur, aliquid amplius habebit castitate luxuria*. Similiter convenit inter DD. poenas istas, quatenus Viduam fornicantem afficiunt, non esse per Jus Canonicum correctas; tum quia non est rationi consonum, ut SS. Canones viduis delinquentibus faveant; tum verò quia *c. fin. h. tit. poenarum corriguntur, ne illis secundæ nuptiæ, quæ licitæ sunt, impedirentur, quod in fornicatione, quæ omni Jure illicita est, non procedit. Sanch. l. 7. de Matr. D. 90. n. 1. Gutier. de Matr. c. 110. n. 1. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 6. n. 1.*

Dub. 1. an prædictæ poenæ locum habeant in foro conscientiae ante omnem Judicis sententiam, ita, ut vidua, quæ intra annum luctus fornicata est, nullâ expectatâ sententiâ, teneatur restituere, quidquid à marito liberali titulo accepit? *Ratio dubitandi est quia Novell. cit. vidua sic delinquens afficitur iisdem poenis, quibus Jure Civili afficienda erat, si nuberet, atqui si intra annum luctus nuberet, ipso Jure amittit Jure Civili omnia Legata à priori viro, eaque ejusdem hæredibus applicantur, ut dictum est n. 53. & satis clarè constat ex l. si mulier 1. C. h. tit. ergo idem dicendum est, si fornicationem committat; aliâ plus haberet luxuria, quàm Castitas contra rationem *Novell. cit.**

Sed probabilis Vidua delinquens non est obligata hæredibus mariti restituere, quod ab ipso acceperat, aut constante Matrimonio, acquiserat, quousque criminis accedat declaratio. Ita *Sanch. l. 7. de Matr. D. 90. n. 11. Gutier. c. 110. cit. n. 7. Palao p. 13. §. 6. n. 6.* Ratio est, quia esto, ipso Jure privetur bonis prædictis, cum tamen regulare sit, ad poenam extra Censuras, & Irregularitates ante criminis declarationem neminem obligari, hinc, ut ita delinquens restituere teneatur, opus erit sententiâ declaratoriâ criminis.

Ex quo patet responsio ad Argumentum contrarium; nam intra annum luctus Matrimonium secundum contrahens expectare non potest sententiam declaratoriam, cum non commiserit crimen, quod declaratur. Neque inde fit, plus tribui luxuriæ, quàm Castitati, si quidem id, quod secundis nuptijs per Jus Civile amittendum erat, etiam amittitur fornicatione, tamen si modus amittendi diversus sit, eo quod Nuptiæ etiam festinatæ non sint delictum, ac proinde amissio ob illas propriè poena non fit; fit autem delictum fornicatio, & conf. amissio ob illam propriè dicta poena.

Dub. 2. an poena hæc locum habeat etiam in viduo fornicante? Negat *Gutier. de Matr. c. 110. n. 23.* eò quod in patre non procedat eadem ratio, quæ in matre; nam mater ob ejus levitatem, impruden-

tiam, ac judicij defectum æquè redditur suspecta filijs prioris Matrimonij fornicando, quàm nubendo. at pater, utpote prudentior, ac judicio constantior luxuriosè vivendo filijs suspectus non redditur: & propterea fortè luxuriosè viventi mulieri, tanquam prodigæ, interdicitur bonorum administratio, quæ tamen viro luxuriosè viventi non interdicitur.

Sed etsi sententia ista sit valde probabilis, probabilis tamen videtur, etiam virum luxuriosum privari proprietate bonorum, titulo lucrativo acceptorum ab uxore defuncta. Ita alijs *citt. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 6. n. 9.* Rationem dat, quia hæc reservatio bonorum sancita est in satisfactionem injuriæ, quæ per secundas nuptias tum conjugii defuncto, tum illius filijs irrogatur, at hæc injuria gravior fit fornicatione, sive illa commissa sit à femina, sive à viro, ergo æquum est, ut maritus post mortem uxoris fornicans eadem poena mulceretur, locumque habeat *Novell. cit.* ne luxuria plus tribuatur, quàm Castitati.

Quæritur 4. an licita, & valida, conf. observanda sit conditio, qua conjux conjugii ita legat; *Lego tibi mille, si non amplius nubas?* quævis talis conditio habeatur pro non adjecta, si adijciatur hæredi, vel legatario, qui nunquam adhuc nupsit *l. quoties 22. & l. cum tale 72. §. Mevie 5. ff. de condit. & demonstr. tamen respectu Viduæ licita, & valida, conf. observanda est, ita, ut si Legatum habere velit, cautionem præstare debeat, quod illa una cum fructibus iterum restituere velit, casu, quo ad alias nuptias transeat, *Sanch. l. 7. de Matr. D. 91. n. 16. Gutier. de Matr. c. 111. n. 1. Palao tr. 28. D. 4. p. 13. §. 2. n. 14. Canif. in c. fin. h. tit. n. 6. Gonzal. ibid. n. 9. Valens. hic n. 3. §. quarto, Engl. ibid. §. istud adhuc, Reiffenst. n. 49. & patet ex *Novell. 22. c. 43. & seqq. l. ubi etiam correctum est Jus Civile antiquum l. ambiguitates 2. C. de indict. Viduit.* vi cujus hujusmodi conditio habebatur pro non adjecta; sunt enim secundæ nuptiæ propter honorem, & amorem prioris conjugis, & liberorum conservandum minus favorabiles, quàm primæ, & deo facilius eorum impedimentum conceditur.**

Neque *Novella cit.* per Jus Canonicum correctæ videtur, præsertim cum in potestate viri positum sit legare aliquid uxori, vel non; conf. legare potest etiam sub conditione honesta, & per quam libertas nubendi non absolute sed tantum sub conditione, si lucro, & favore aliâ frui velit, adimitur, *Reiffenst. n. 49. cit. Conf.* quia per SS. Canones illæ duntaxat Leges corriguntur, quæ absolute omnibus mulieribus intra annum luctus nuptias prohibent, testator autem hoc casu non absolute, sed tantum sub conditione, si conjux superstes lucro gaudere, velit nuptias prohibet, ergo &c.

FINIS LIBRI IV. Decretalium.

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

*